

Recomendación dirixida ao Concello de Santiago de Compostela relativa á accesibilidade do servizo de transporte urbano

Expediente: G.6.Q/5206/23

Santiago de Compostela, 30 de maio de 2023

Sr. alcalde:

Nesta institución iniciouse expediente de queixa como consecuencia do escrito de xxx referente a problemas na accesibilidade do autobús ao Aeroporto Rosalía de Castro, de Santiago de Compostela.

ANTECEDENTES

1. No escrito indica

“Somos una parella de viaxeiros con discapacidade física (eu en cadeira de rodas eléctrica). O día 21 de marzo de 2023 chegamos en tren a Santiago de Compostela (sobre as 14 h). Nos recolleron no tren o persoal de ATENDO e nos encarrilaron a parada de bus, para desprazarnos ao aeroporto. A nosa sorpresa foi que o condutor do bus do aeroporto non nos baixou a rampla para poder entrar ca cadeira de rodas, tivemos que entrar pola porta dianteira e o querer incorporar a cadeira de rodas foi imposible pois non collía polo pasillo. Grazas os pasaxeiros do bus que colleron a cadeira de rodas, en alto e así poder trasladala o seu sitio. O condutor do bus nos dixo, posteriormente que non podía baixar a rampla de acceso porque as aceiras eran moi altas ¿?. O día 28 de marzo do 2023 regresamos a Santiago en avión procedentes de Málaga (sobre as 19:30 h.) e nos dispuxemos a coller o bus con destino a estación de tren. Despois de haber aboado o billete o condutor do citado bus non nos quixo poñer a rampla de acceso para persoas con discapacidade (dixo que non era a súa obriga), gracias a un usuario que nos baixou a rampla puidemos subir o bus. O chegar a parada da estación de tren tivemos, despois de moito esforzo, que baixar nos a rampla, sen que o condutor baixase do seu posto de conducción. O baixamos do bus o condutor correu tras de nos para indicarnos que tiñamos que subir a rampla o seu sitio; como non lle fixemos caso, por imposibilidade física, nos insultou e nos dixo que si volvíamos a Santiago non nos poríamos subir o seu bus. Postos en contacto co persoal de ATENDO de RENFE comunicáronos que iso pasa a miúdo, que moitos usuarios quéixanse e puxeron denuncias, ninguén lles fixo caso. Nos viaxamos moito e nunca nos pasou isto en ningunha cidade de Galiza, e do Estado. ¿É legal este comportamento? ¿Teñen instrución da empresa concesionaria ou do Concello de comportarse desta maneira? Ata cando temos que sufrir estas discriminacións ¿Tomaranse medidas oportunas, si non é legal?.”

2. Ante iso requirimos información a ese concello, que nola remitiu. No informe sinálase o seguinte:

“En relación coa queixa de referencia G.6.Q/5206/23, presentada por xxx, solicitado informe de TUSSA, a entidade municipal que xestiona o transporte urbano da cidade, o xerente da mesma, informa:

En relación ao asunto de referencia, e a petición do departamento de tráfico do Concello de Santiago, desde TUSSA, en calidade de asesores no estudo e planificación do transporte no ámbito municipal temos a ben informar do seguinte:

Respecto ás actuacións iniciadas de oficio pola institución da Valedora do Pobo tras a presentación da queixa informar que, nestes momentos o Concello de Santiago de Compostela, está traballando na licitación do novo servizo de transporte urbano (licitación xa en proceso de publicación e de presentación de ofertas).

Este novo servizo ten coma un dos seus piares fundamentais unha mellora substancial na accesibilidade, así como a realización de cambios na actual ordenanza de transporte urbano que regula o servizo, e na que indubablemente se inclúen as aportacións feitas polo interesado.”

ANÁLISE

1. O concesionario do servizo, que responde en nome do concello, recoñece que o transporte non é accesible, razón pola cal suceden feitos como os que motivan a queixa.
2. Ademais, a actual ordenanza reguladora do servizo de transporte urbano prevé para estes casos (vehículos con rampla manual) que un acompañante realice a manobra para accionala (art. 35.2).
3. Por tanto, o acceso non pode ser independente, posto que a persoa con discapacidade ten que ir acompañada por unha terceira persoa de auxilio que realizará a tarefa citada.
4. A accesibilidade debe supoñer a non existencia de condicionamentos externos, tal e como defínese no Real Decreto Lexislativo 1/2013, artigo 2.k): “accesibilidade universal: é a condición que deben cumprir as contornas, procesos, bens, produtos e servizos, así como os obxectos, instrumentos, ferramentas e dispositivos, para ser comprensibles, utilizables e practicables por todas as persoas en condicións de seguridade e comodidade e da forma máis autónoma e natural posible. Presupón a

estratexia de «deseño universal ou deseño para todas as persoas», e enténdese sen prexuízo dos axustes razoables que deban adoptarse”.

Ese mesmo texto legal prevé as seguintes definicións aos efectos legais:

-“Vida independente: é a situación na que a persoa con discapacidade exerce o poder de decisión sobre a súa propia existencia e participa activamente na vida da súa comunidade, conforme ao dereito ao libre desenvolvemento da personalidade”.

-“Normalización: é o principio en virtude do cal as persoas con discapacidade deben poder levar unha vida en igualdade de condicións, accedendo aos mesmos lugares, ámbitos, bens e servizos que están ao dispor de calquera outra persoa”.

-“Inclusión social: é o principio en virtude do cal a sociedade promove valores compartidos orientados ao ben común e á cohesión social, permitindo que todas as persoas con discapacidade teñan as oportunidades e recursos necesarios para participar plenamente na vida política, económica, social, educativa, laboral e cultural, e para gozar dunhas condicións de vida en igualdade cos demais”.

E prevé tamén que a data límite para as adaptacións razoables venceu hai tempo, o 4-12-2017.

5. O Real Decreto 154/2007 para autobuses urbanos da clase I ou A, os que contan cos espazos para persoas de pe, sinala que “o material móbil novo afectado, clases I y II, será accesible, cumprindo o anexo V, a partir do ano da entrada en vigor deste real decreto... i) Será imprescindible dotar ao vehículo de rampa motorizada ou elevador e sistema de inclinación («Kneeling») para facilitar o acceso as persoas con mobilidade reducida”.

E o Real Decreto 537/2019 estende dita previsión ás cadeiras de rodas con motor eléctrico e escúteres no transporte marítimo e terrestre. “As normas establecidas neste real decreto que afectan o uso de cadeiras de rodas nos diferentes transportes terrestres así como no marítimo, sempre que iso sexa tecnicamente viable en condicións de seguridade, aplicaranse, sen sobrecusto algún para o usuario, en relación coas cadeiras de rodas con motor eléctrico e escúteres con tres ou máis rodas que cumpran a norma UNE-EN 12184 sobre cadeiras de rodas con motor eléctrico, escúteres e os seus cargadores, cuxas dimensións máximas de lonxitude e anchura sexan, respectivamente, de 1.300 por 700 milímetros”.

6. O problema obxecto da queixa ven apreciándose en Santiago de Compostela dende hai tempo, e mostra diso é a noticia aparecida no diario *La Voz de Galicia* do 3 de marzo de 2016, onde se fai mención a unha situación parecida e ás reaccións dos prexudicados.

7. Hai un ano e 9 meses concluímos unha queixa co mesmo obxecto, a falta de accesibilidade a persoas con mobilidade reducida dunha liña do autobús. E

formulamos ao Concello de Santiago de Compostela unha recomendación para que se tramitara o novo contrato do servizo de transporte urbano de viaxeiros con dilixencia, que se formalizara o máis axiña posible, e que nel se garantira que todo o material contara con ramplas automáticas que permitiran o acceso con plena autonomía; e que en consecuencia se modificara a ordenanza reguladora do servizo para que non contemple a actual obriga de activación das ramplas manuais por medio dun terceiro acompañante.

8. O concello respondeu que estaba a tramitar un novo contrato do transporte urbano de viaxeiros, no que se terían en conta as circunstancias alegadas, e se mencionaba a necesidade de modificar a ordenanza para adecuala a situación.

Así, o concello aceptou a recomendación, posto que sinalaba que estaba a tramitar o novo contrato do transporte urbano de viaxeiros e que tería en conta as circunstancias obxecto da queixa. Ademais, o concelleiro competente e o xerente de TUSSA tiveron unha xuntanza para a mellora das condicións do transporte urbano de Santiago de Compostela, melloras que poderán incluírse na ordenanza e “resolver a problemática”.

9. Despois dese amplo período de tempo o expediente aínda se atopa en trámite, polo que a medida recomendada aínda non tivo efectividade, ao estar pendente adxudicación do novo contrato de transporte urbano.

10. Do anterior dedúcese que é urxente concluír o proceso de contratación para conseguir adaptar a flota de autobuses ata conseguir que sexan accesibles para as persoas con mobilidade reducida, e a modificación da ordenanza para eliminar a obriga de colocación da rampla manual por un terceiro acompañante

A administración municipal debera concluír o trámite do mencionado contrato o máis axiña posible e que tamén modificar a ordenanza, dada a evidente incidencia negativa que a situación actual ten nas condicións de vida das persoas con discapacidade.

11. A persoa que reclamou por esta forma de actuar demanda a preservación de intereses especialmente protexidos na Constitución Española, que sinala que os poderes públicos realizarán unha política de prevención, tratamento, rehabilitación e integración das persoas con discapacidade, as que prestarán a atención especializada que requiran e ampararán especialmente para que gocen dos dereitos que este título (I) outorga a todos os cidadáns (art. 49). Como consecuencia do anterior, os poderes públicos, entre eles a administración local, teñen a obrigación principal de protexer os dereitos mencionados, segundo o establecido no artigo 53 do Texto Fundamental.

CONCLUSIÓN

Por todo o sinalado ata agora considérase necesario, en aplicación do disposto no artigo 32.1 da Lei 6/1984, da Valedora do Pobo, facer chegar a ese Concello de Santiago de Compostela a seguinte recomendación:

Que os trámites que resten para o novo contrato do servizo de transporte urbano de viaxeiros se tramiten con urxencia, de tal maneira que se formalice o máis axiña posible, e que nel se garanta que todo o material conte con ramplas automáticas que permitan o acceso con plena autonomía; e que tamén con urxencia se modifique a ordenanza reguladora do servizo para que non contemple a actual obriga de activación das ramplas manuais por medio dun terceiro acompañante.

Agradecendo de antemán a acollida ao manifestado nesta resolución da Valedora do Pobo, recordámoslle a necesidade de que no prazo dun mes de conta a esta institución da aceptación da recomendación formulada, no seu caso, e das medidas adoptadas para darlle efectividade, tamén no seu caso.

Ademais, en aplicación do principio de transparencia a partir da semana seguinte a data na que ditou esta resolución incluírase na páxina web da institución.

Saúdoo atentamente.

María Dolores Fernández Galiño
Valedora do Pobo